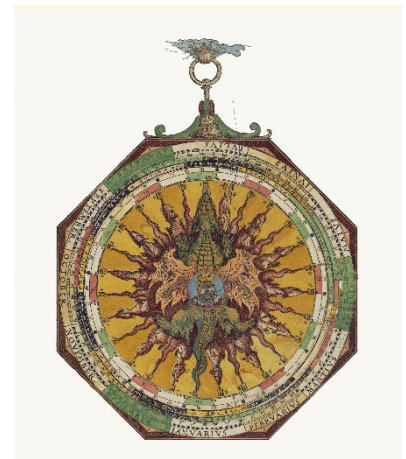
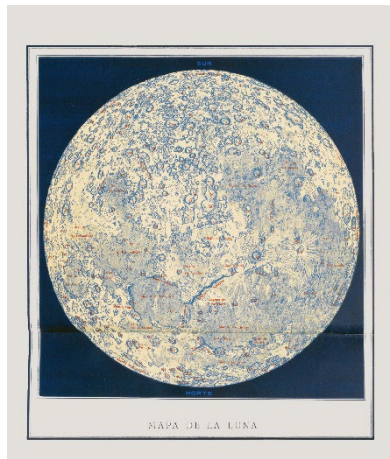
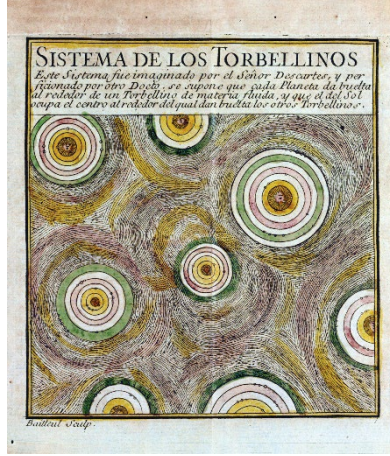

Calendari 2024

Gener

[Blaeu, Joan. *Nuevo atlas o teatro del mundo*. Amsterdam : J. Blaeu, 1659-1672](#)

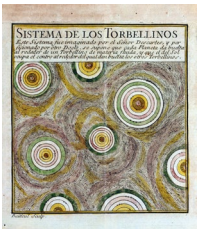
L'obra mestra del gran cartògraf holandès Joan Blaeu (1596-1673). Es tracta d'un atlas amb descripcions i mapes dels diferents països i regions de tot el món. Aquesta és l'edició de l'atles en castellà, també es van publicar edicions en llatí, francès, neerlandès i alemany. L'obra consta d'entre nou i dotze volums, segons la llengua. Malauradament, la producció del destacat atlas es va aturar l'any 1672, degut a un incendi que va destruir el taller tipogràfic dels Blaeu i les planxes. És per això que l'obra va quedar incompleta, concretament la part dedicada a Espanya.

Els tres gravats que apareixen en aquest calendari (gener, maig, octubre) formen part del primer volum de l'edició en castellà del gran atlas de Blaeu, dedicada a Felip IV. Aquest primer volum descriu l'Europa septentrional i inclou una descripció de l'illa de Ven, el seu Observatori astronòmic subterrani (*Stijernborg*) i alguns dels instruments astronòmics dissenyats per Tycho Brahe.

El mes de gener presenta un gravat acolorit amb una imatge d'una esfera armil·lar, instrument astronòmic usat per representar el moviment dels cossos celestes.

[Tornar](#)

Febrer

[Giustiniani, Francisco. *El Nuevo atlas universal abreviado*. Lió : J. Certa, 1755](#)

Compendi dels coneixements geogràfics de tot el món. L'obra inclou també un breu tractat sobre la geografia antiga, a més d'altres aspectes com les religions, les llengües i la navegació. Va ser publicat en tres volums l'any 1739 per l'impressor lionès Jacques Certe i estava basat en l'atles de Francisco de Afferden, publicat l'any 1696 a Anvers.

Aquesta és la segona edició, titulada *El nuevo atlas universal abreviado*, i impresa també a Lió l'any 1755 pel mateix Jacques Certe, en sis volums. Conté un total de 77 fulls de làmines desplegable amb il·lustracions i mapes calcogràfics, algunes d'elles signades pels gravadors François Bailleul, Pierre-Alexandre Aveline i F. Desbruslins, a més de gravats xilogràfics al llarg del text. Entre les il·lustracions trobem planisferis, mapes de diversos països i cartes marítimes, tots ells acolorits a mà.

La primera part del volum primer està dedicada a l'astronomia, amb els sistemes de Ptolemeu, Copèrnic, Tycho Brahe i de Descartes. D'aquest darrer, al calendari es mostra una làmina calcogràfica i acolorida del sistema de vòrtexs. L'obra és candidata en el projecte [Apadrina un document](#).

[Tornar](#)

Març

[Riccioli, Giovanni Battista. *Almagestum novum*. Bolonya : eredi del Benacci, 1651](#)

Giovanni Battista Riccioli (1598-1671) fou un astrònom i geògraf italià, membre de la Companyia de Jesús. Va conduir experiments sobre la caiguda lliure dels cossos i sobre el moviment pendular, i es va dedicar especialment a l'observació de la Lluna. L'any 1651 va publicar *Almagestum novum, astronomiam veterem novamque complectens* (*Nou Almagest: inclou l'astronomia antiga i la nova*), anomenat així a partir del tractat d'astronomia escrit al segle II per Claudi Ptolemeu: l'[Almagest](#).

Entre les aproximadament 1.500 pàgines del *Nou Almagest* es troben tots els coneixements sobre astronomia del moment: moviment dels cossos celestes, representacions de l'aparença de Júpiter i Venus, vistos a través del telescopi, experiments físics sobre la caiguda dels cossos a través de l'aire i l'aigua, i moltes taules de dades astronòmiques. Inclou, a doble pàgina, un mapa lunar molt detallat. Riccioli va donar nom a cadascun dels cràters, mars i altres accidents geogràfics de la Lluna i va dedicar un cràter a cadascun dels grans astrònoms que l'havien precedit. Avui en dia, la nomenclatura de Riccioli encara està en ús.

La imatge del mes de març és part del frontispici calcogràfic del *Nou Almagest*, gravat per Francesco Curti. Hi apareix Urània, la musa grega de l'astronomia, subjectant una balança: a la banda esquerra hi ha la representació del sistema heliocèntric de Copèrnic; a la banda dreta, un sistema híbrid, geoheliocèntric, amb la Terra al centre i al seu voltant la Lluna i el Sol, i els planetes Mercuri, Venus i Mart que giren al voltant del Sol. Davant d'Urània trobem Argos, el dels molts ulls, subjectant un telescopi. A la part inferior trobem l'escut d'armes dels Grimaldi ja que l'obra està dedicada a dos dels seus membres: al cardenal Girolamo Grimaldi-Cavalleroni i a Honorat II, príncep de Mònaco.

[Tornar](#)

Abril

[Josep Comas Sola. *El Cielo: novísima astronomia ilustrada*. Barcelona : Seguí, \[192-?\]](#)

Compendi profund del coneixement que es tenia de l'Univers a la dècada dels 20 del segle passat, començant per la descripció del moviment de la Terra, les descripcions físiques de la Lluna, el Sol i la resta del Sistema solar, passant després a les estrelles i la cosmogonia, amb un darrer capítol sobre l'evolució de la pròpia Terra. Un llibre que evita les fórmules en pro d'una gran i rigorosa tasca de difusió astronòmica, encoratjant alhora l'observació del cel als lectors. El llibre està exquisidament il·lustrat gràcies a la proliferació de l'ús de la fotografia en les observacions astronòmiques des de la segona meitat del s. XIX.

[Tornar](#)

Maig

[Blaeu, Joan. *Nuevo atlas o teatro del mundo*. Amsterdam : J. Blaeu, 1659-1672](#)

L'obra mestra del gran cartògraf holandès Joan Blaeu (1596-1673). Es tracta d'un atlas amb descripcions i mapes dels diferents països i regions de tot el món. Aquesta és l'edició de l'atles en castellà, també es van publicar edicions en llatí, francès, neerlandès i alemany. L'obra consta d'entre nou i dotze volums, segons la llengua. Malauradament, la producció del destacat atlas es va aturar l'any 1672, degut a un incendi que va destruir el taller tipogràfic dels Blaeu i les planxes. És per això que l'obra va quedar incompleta, concretament la part dedicada a Espanya.

Els tres gravats que apareixen en aquest calendari (gener, maig, octubre) formen part del primer volum de l'edició en castellà del gran atlas de Blaeu, dedicada a Felip IV. Aquest primer volum descriu l'Europa septentrional i inclou una descripció de l'illa de Ven, el seu Observatori astronòmic subterrani (*Stjernborg*) i alguns dels instruments astronòmics dissenyats per Tycho Brahe.

La imatge del mes de maig és un gravat acolorit amb una il·lustració de l'Observatori astronòmic subterrani *Stjernborg* (*Castell de les estrelles*), a l'illa de Ven (Suècia), dissenyat per l'astrònom Tycho Brahe.

[Tornar](#)

Juny

[Zahn, Johanne. *Specula physico-mathematico-historica notabilium ac mirabilium sciendorum*. Nuremberg : J.C. Lochner, 1696](#)

Canonge premostratenc al Monestir d'Oberzell, prop de Würzburg (Alemanya), Johann Zahn (1641-1707) és conegut principalment per l'obra *Oculus artificialis teledioptricus sive telescopium* (1685), amb nombroses il·lustracions sobre la càmera obscura i la llanterna màgica, de què el CRAI Fons Antic conserva una còpia de la [segona edició](#) (Nuremberg, 1702).

Pel que fa a la seva *Specula physico-mathematico-historica*, Zahn s'inscriu de ple en l'enciclopedisme barroc, una de les principals figures del qual va ser el jesuïta Athanasius Kircher (1602-1680), de qui la nostra biblioteca conserva [diverses edicions](#).

Amb format in-folio i profusament il·lustrada amb gravats —que als nostres exemplars es presenten acolorits—, les boniques imatges del calendari d'aquest any s'han obtingut del primer volum, dedicat exclusivament a l'astronomia. Hi podem veure, al mes de juny, les constel·lacions boreals segons [Johannes Hevelius](#) (1611-1687). Els tres volums de l'edició van pertànyer a [Jaume Salvi i Carrió](#), fill de l'Oratori de Sant Felip Neri de Barcelona, que al segle XVIII va aplegar una notable col·lecció de llibres científics.

[Tornar](#)

Juliol

[Apià, Pere. *Astronomicum Caesarum*. Ingolstadt : P. Apià, 1540](#)

L'*Astronomicum Caesareum* és considerat un dels impresos més espectaculars del segle XVI. El seu autor, Pere Apià (1495-1552), va destacar per la seva expertesa en el camp de les matemàtiques, l'astronomia, la geografia i l'art de la impremta. El 1527 va ser nomenat professor de matemàtiques a la Universitat d'Ingolstadt, on es va dedicar a la docència mentre donava a conèixer els resultats de les seves investigacions amb la publicació de diversos treballs, que li atorgaren fama i reconeixement, dels quals destaca la seva *Cosmographie*, impresa l'any 1524.

El 1540 publicà l'*Astronomicum Caesareum*, on ens presenta un compendi dels coneixements contemporanis sobre l'astronomia. El llibre conté trenta-cinc esferes mòbils, totes elles acolorides a mà. Mitjançant la consulta de les esferes, es podien calcular dades astronòmiques, astrològiques, dades relatives als calendaris i, també, als moviments dels planetes.

En les pàgines de l'*Astronomicum Caesareum* podem veure documentat el pas d'un cometa l'any 1531, el qual posteriorment serà batejat amb el nom de cometa Halley. Apià fou el primer astrònom que va afirmar que la cua dels cometes apunta sempre lluny del Sol.

El mes de juliol ve representat amb el sol que es troba a la roda mòbil del full H2.

[Tornar](#)

Agost

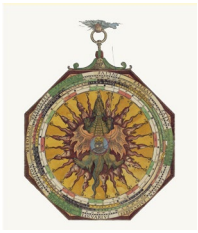

[Josep Comas Sola. *El Cielo: novísima astronomia ilustrada*. Barcelona : Seguí, \[192-?\]](#)

Compendi profund del coneixement que es tenia de l'Univers a la dècada dels 20 del segle passat, començant per la descripció del moviment de la Terra, les descripcions físiques de la Lluna, el Sol i resta del Sistema solar i passant després a les estrelles i la cosmogonia, amb un darrer capítol sobre l'evolució de la pròpia Terra. Un llibre que evita les fórmules en pro d'una gran i rigorosa tasca de difusió astronòmica, encoratjant alhora l'observació del cel als lectors. El llibre està exquisidament il·lustrat gràcies a la proliferació de l'ús de la fotografia en les observacions astronòmiques des de la segona meitat del s. XIX.

[Tornar](#)

Setembre

[Apià, Pere. *Astronomicum Caesarum*. Ingolstadt : P. Apià, 1540](#)

L'*Astronomicum Caesareum* és considerat un dels impresos més espectaculars del segle XVI. El seu autor, Pere Apià (1495-1552), va destacar per la seva expertesa en el camp de les matemàtiques, l'astronomia, la geografia i l'art de la impremta. El 1527 va ser nomenat professor de matemàtiques a la Universitat d'Ingolstadt, on es va dedicar a la docència mentre donava a conèixer els resultats de les seves investigacions amb la publicació de diversos treballs, que li atorgaren fama i reconeixement, dels quals destaca la seva *Cosmographie*, impresa l'any 1524.

El 1540 publicà l'*Astronomicum Caesareum*, on ens presenta un compendi dels coneixements contemporanis sobre l'astronomia. El llibre conté trenta-cinc esferes mòbils, totes elles acolorides a mà. Mitjançant la consulta de les esferes, es podien calcular dades astronòmiques, astrològiques, dades relatives als calendaris i, també, als moviments dels planetes.

En les pàgines de l'*Astronomicum Caesareum* podem veure documentat el pas d'un cometa l'any 1531, el qual posteriorment serà batejat amb el nom de cometa Halley. Apià fou el primer astrònom que va afirmar que la cua dels cometes apunta sempre lluny del Sol.

En el mes de setembre està representat amb l'espectacular drac del full G4v, similar al de la portada.

[Tornar](#)

Octubre

[Blaeu, Joan. *Nuevo atlas o teatro del mundo*. Amsterdam : J. Blaeu, 1659-1672](#)

L'obra mestra del gran cartògraf holandès Joan Blaeu (1596-1673). Es tracta d'un atlas amb descripcions i mapes dels diferents països i regions de tot el món. Aquesta és l'edició de l'atles en castellà, també es van publicar edicions en llatí, francès, neerlandès i alemany. L'obra consta d'entre nou i dotze volums, segons la llengua. Malauradament, la producció del destacat atlas es va aturar l'any 1672, degut a un incendi que va destruir el taller tipogràfic dels Blaeu i les planxes. És per això que l'obra va quedar incompleta, concretament la part dedicada a Espanya.

Els tres gravats que apareixen en aquest calendari (gener, maig, octubre) formen part del primer volum de l'edició en castellà del gran atlas de Blaeu, dedicada a Felip IV. Aquest primer volum descriu l'Europa septentrional i inclou una descripció de l'illa de Ven, el seu Observatori astronòmic subterrani (Stjernborg) i alguns dels instruments astronòmics dissenyats per Tycho Brahe.

La imatge del mes d'octubre és un gravat delicadament il·lustrat del Quadrant mural de Tycho Brahe, on es representen els innovadors instruments astronòmics dissenyats per Brahe a l'illa de Ven.

[Tornar](#)

Novembre

[Zahn, Johanne. *Specula physico-mathematico-historica notabilium ac mirabilium sciendorum*. Nuremberg : J.C. Lochner, 1696](#)

Canonge premostratenc al Monestir d'Oberzell, prop de Würzburg (Alemanya), Johann Zahn (1641-1707) és conegut principalment per l'obra *Oculus artificialis teledioptricus sive telescopium* (1685), amb nombroses il·lustracions sobre la càmera obscura i la llanterna màgica, de què el CRAI Fons Antic conserva una còpia de la [segona edició](#) (Nuremberg, 1702).

Pel que fa a la seva *Specula physico-mathematico-historica*, Zahn s'inscriu de ple en l'enciclopedisme barroc, una de les principals figures del qual va ser el jesuïta Athanasius Kircher (1602-1680), de qui la nostra biblioteca conserva [diverses edicions](#).

Amb format in-folio i profusament il·lustrada amb gravats —que als nostres exemplars es presenten acolorits—, les boniques imatges del calendari d'aquest any s'han obtingut del primer volum, dedicat exclusivament a l'astronomia. Hi podem veure, al mes de novembre una rosa dels vents.

Els tres volums de l'edició van pertànyer a [Jaume Salvi i Carrió](#), fill de l'Oratori de Sant Felip Neri de Barcelona, que al segle XVIII va aplegar una notable col·lecció de llibres científics.

[Tornar](#)

Desembre

[Bolló, Josep. \[Miscel·lània científica\]. Catalunya, entre 1714 i 1763](#)

Josep Bolló començà a escriure la seva *Miscel·lània* el 7 de gener de 1714. Aparentment el llibre és un compendi d'exercicis de càlcul mercantil i de la pràctica del comerç derivada de la professió d'adroguer de l'autor. Però tant les circumstàncies dramàtiques que estava vivint el país, com la formació autodidacta de Bolló van fer que el resultat final anés molt més enllà de les modestes pretensions inicials. En aquest sentit l'obra esdevé enormement interessant per les aportacions matemàtiques o coneixements arquitectònics i astronòmics que incorpora, però també per les il·lustracions que l'acompanyen i que sovint reflecteixen alguns dels fenòmens o moments cabdals que s'estaven vivint.

Aquest és el cas de la imatge escollida pel mes de desembre del calendari que és la captació del dibuix il·luminat a l'aiguada que podem trobar al f. 122v del manuscrit i que representa un meteorit que es va veure a Barcelona el dia de Nadal de 1704 a les cinc de la tarda. La seva aparició va causar un gran espant i commoció tant pel fet que en la societat de l'època aquests tipus de fenòmens eren vistos com a mals presagis o anuncis de futures desgràcies, com perquè ja s'estava en ple context de la Guerra de Successió i la seva visió fou utilitzada en un sentit o altre per part dels dos bàndols en conflicte. Les principals cròniques del moment es van fer ressò del rebombori causat pel meteorit en un dia tan assenyalat en el calendari com és el dia de Nadal. Podeu trobar més informació en dos interessants articles que recullen el testimoni del fenomen en la documentació de l'època (hi veureu reproduït el dibuix de Bolló) i on es parla també del descobriment de dos trossos del meteorit en el procés de catalogació de la col·lecció Salvador, així com també es relaciona al final una acurada bibliografia sobre el tema. El primer, més extens, a la revista [Meteoritical and Planetary Sciences](#) i el segon, més divulgatiu, a [Mineralogistes de Catalunya](#).

[Tornar](#)